

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Ekonomické nástroje v péči o přírodu a krajinu

Ing. Michal Slezák
Státní fond životního prostředí ČR

Státní politika životního prostředí

- Normativní (administrativně-právní) nástroje
- **Ekonomické a tržní**
  - negativní stimulace
  - pozitivní stimulace
- Informační nástroje – IS pro analýzu a hodnocení ŽP
- Dobrovolné nástroje – EŠV, EMAS, ISO 14001
- Programové nástroje – koncepce, politiky (SPŽP)
- Výzkum, vývoj a inovace
- EVVO - prevence

Nástroje pro ochranu přírody a krajiny

Státní program ochrany přírody a krajiny

- **Legislativní nástroje**
  - zákony
  - mezinárodní úmluvy
- **Ekonomické nástroje**
  - negativní stimulační (poplatky)
  - pozitivní stimulační (kompenzace a dotace)
- **Odborné informační nástroje**
- **Práce s veřejností**

Ekonomické nástroje

- Smyslem ekonomických nástrojů není vynucení, ale (ekonomická) motivace subjektu
- Subjekty se mohou rozhodnout zda budou investovat do environmentálně příznivých technologií nebo zda budou platit poplatky
- Cílem je zahrnutí negativních externalit do nákladů znečišťovatele a získání prostředků pro ochranu ŽP („znečišťovatel platí“)

Ekonomické nástroje pro OPK (SPOPK)

Funkce ekonomických nástrojů:

- podporuje chování ekonomických subjektů ve prospěch zájmů ochrany přírody a krajiny
- odškodnění za poškození chráněné části přírody
- příjmy státního rozpočtu (nebo Státního fondu životního prostředí), které jsou použity na subvence a zabezpečování ochrany přírody a krajiny, dle priorit politiky v oblasti ochrany přírody a krajiny
- přispívá k vyrovnávání různých ekonomických podmínek ekonomických subjektů, např. hospodářů ve zvláště chráněných územích a ve volné krajině.

Ekonomické nástroje

- Poplatky
  - Poplatky za znečištění ovzduší
  - Poplatek za odběr podzemní vody
  - Poplatek za vypouštění odpadní vody
  - Poplatky za odpady
  - Poplatky za dočasné a trvalé odnětí zemědělské a lesní půdy
- Pokuty
- Kompenzace
  - náhrada za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření
  - náhrada za škody způsobené zvláště chráněnými živočichy
- Dotace a příspěvky

Pokuty - ZOPK

■ §87 fyzické osoby

- OOP ukládá fyzické osobě: odstupňovaně až do výše 10 tis, 20 tis, **100 tis. Kč** (za přestupky v ochraně zvláště chráněných rostlin a živočichů, dřevin a památných stromů lze uložit pokutu až dvojnásobnou, pokud byly spáchány ve zvláště chráněných územích)

■ §88 právnické osoby a fyzické osoby podnikající

- OOP ukládá odstupňovaně až do výše 1 mil., 2 mil. Kč.

Při stanovení pokuty se přihlíží k závažnosti protiprávního jednání a k rozsahu hrozící nebo způsobené újmy ochraně přírody a krajiny.

- **Kompenzace újmy (SR – cca 70 mil Kč ročně)**
  - ZOPK § 58 náhrada za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření
  - žádá vlastník nebo nájemce zemědělské půdy, lesního pozemku nebo rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže
  - vzniká v důsledku:
    - **části třetí až páté ZOPK** včetně prováděcích právních předpisů nebo z rozhodnutí vydaného na jejich základě (územní ochrana, Natura 2000, druhová ochrana)
    - **opatření v plánech systémů ekologické stability krajiny** podle §4 odst. 1 ZOPK
    - **rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu** vydaného podle ZOPK
  - finanční náhradu poskytne příslušný orgán ochrany přírody (správa NP nebo RP AOPK ČR)

■ Kompenzace vybrané ZCHD živočichů

- zákon č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
- vybranými živočichy jsou: bobr, vydra, kormorán, los, medvěd, rys, vlk
- nahrazuje se škoda způsobená vybraným živočichem na: životě nebo zdraví fyzické osoby, vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k hlídání, rybách, včelstvech, nesklizených polních plodinách, trvalých porostech, uzavřených objektech nebo movitých věcech v uzavřených objektech
- poškozený ohlásí vzniklou škodu do 48 hod místně příslušnému OOP
- o poskytnutí náhrady škody poškozený požádá KÚ

Příspěvky na hospodaření

- **Veřejnoprávní smlouvy - AOPK ČR a některé z krajské úřady**
  - AOPK ČR k r. 2015 má uzavřeno přes 1500 veřejnoprávních smluv s vlastníky či uživateli pozemků. Problémem zůstává nedostatek finančních prostředků a neochota některých krajských úřadů tento pozitivní ekonomický nástroj využívat.
- **§68 Opatření ke zlepšování přírodního prostředí**
  - (2) K provádění péče o pozemky z důvodů ochrany přírody mohou uzavírat orgány ochrany přírody či obce s vlastníky či nájemci pozemků písemné dohody. Písemnou dohodou lze upravit rovněž způsob hospodaření ve zvláště chráněných územích a ptačích oblastech.
- **§69 Finanční příspěvek**
  - (1) K uskutečnění záměrů uvedených v §68 odst. 2 lze poskytnout finanční příspěvek vlastníkům nebo nájemcům dotčených pozemků za předpokladu, že se tito zdrží určité činnosti nebo provedou dohodnuté práce v zájmu zlepšení přírodního prostředí.
  - (2) Finanční příspěvek lze též poskytnout osobě, která provede náhradní ochranné opatření podle §49 či 50.

Dotace

- **EU (EHP)**
  - OPŽP 2014 - 2020
  - Program rozvoje venkova
  - LIFE
  - INTERREG
  - FM EHP + Norska
- **Národní zdroje**
  - PPK
  - POPFK
  - Podpora NNO
  - NPŽP (SFŽP)

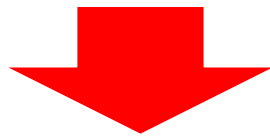
Existují také různé dotační programy krajů a obcí, neziskového sektoru (Nadace Partnerství) a v posledních letech se rozvinulo také firemní dárcovství (NET4GAS).

- **Evropské strukturální a investiční fondy**

- Fond soudržnosti (CF)
- Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)
- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)
- Evropský sociální fond (ESF)
- Evropský rybářský fond (EFF)

Nařízení, národní alokace

OPERAČNÍ PROGRAMY

- **Operační program Životní prostředí (CF a ERDF)**
  - 6 prioritních os, celkem 2,6 mld € (vs 4,6 mld € 2007 – 2013)
    - **Prioritní osa 4: Ochrana a péče o přírodu a krajinu** (351, 7 mil € z ERDF, cca 13,3 % z OPŽP)
    - AOPK zajišťuje příjem a hodnocení žádostí
    - SFŽP další administraci projektů
    - **Specifický cíl 1:** Zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území
    - **Specifický cíl 2:** Posílit biodiverzitu
    - **Specifický cíl 3:** Posílit přirozené funkce krajiny
    - **Specifický cíl 4:** Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech

Proces administrace projektu v OPŽP

Žádost – jednotný IS MS 2014

Kontrola formální úplnosti a přijatelnosti

Hodnocení na základě zveřejněných HK

Registrace akce

Výběrové řízení

Rozhodnutí o poskytnutí dotace

Realizace projektu

Závěrečné vyhodnocení akce

Dům přírody CHKO Moravský kras

Návštěvnické a informační centrum CHKO Moravský kras včetně vnitřní a vnější expozice.

Celkové způsobilé výdaje/dotace z ERDF: 86 326 798 Kč/77 574 598 Kč

Revitalizace vodního toku a vodní nádrže Domašín

Revitalizace Domašínského potoka včetně obnovy nivy, vytvoření tůní a výsadby autochtonních

Celkové způsobilé výdaje/podpora z ERDF: 5 389 535 Kč/4 850 580 Kč

Revitalizace rašelinišť v NP Šumava

Opatření pro obnovu vodního režimu rašeliniště. Přehrazení melioračních kanálů systémem zemních a dřevěných přehrážek.

Celkové způsobilé výdaje/podpora z ERDF: 5 241 866 Kč/5 241 866 Kč

Obnova zámeckého parku v Uherčicích

Opatření k obnově historického zámeckého parku a podpoře ekologické stability a biodiverzity. Výsadba a ošetření dřevin, obnova trávníků a květnaté louky.

Celkové způsobilé výdaje/podpora z ERDF: 4 547 312 Kč/3 865 215 Kč

■ Program rozvoje venkova

- Měl by přispět k rozvoji odvětví zemědělství v Unii, které je územně a environmentálně vyváženější, šetrnější a odolnější vůči klimatu, konkurenceschopnější a inovativnější. Přispívá také k rozvoji venkovských území.
- Měl by podporovat udržitelné hospodaření, cenné biotopy, zvýšení ekologické stability a zabránit dalšímu poklesu počtu druhů rostlin a živočichů na zemědělské a lesní půdě.
- Celkem 3,1 mld € (2,3 mld z EU a 0,8 mld ze SR)
- Je zaměřen na podporu hospodařících subjektů
- Agroenvironmentálně klimatické platby se poskytují zemědělcům, skupinám zemědělců nebo skupinám zemědělců a jiných uživatelů půdy, kteří se dobrovolně zaváží k provádění operací sestávajících z jednoho nebo více agroenvironmentálně-klimatických závazků na zemědělské půdě

Program rozvoje venkova

AEKO

- Integrovaná produkce zaměřená na pěstování ovoce, révy vinné, zeleniny postupy šetrnými k životnímu prostředí,
- ošetřování travních porostů zaměřené na údržbu cenných stanovišť na trvalých travních porostech,
- zatravňování orné půdy, s cílem prevence eroze půdy,
- biopásky, sloužící k podpoře biodiverzity ptáků, drobných obratlovců a opylovačů v zemědělské krajině
- Podopatření ochrana čejky chocholaté s cílem chránit hnízdiště tohoto druhu a dalších druhů ptáků hnízdících v zemědělské krajině.

Program rozvoje venkova

- Žadatelem o AEKO je subjekt obhospodařující vevidenci půdy (LPIS) alespoň minimální výměru zemědělské půdy. Žadatel nemusí být zemědělským podnikatelem.
- Podopatření je realizováno formou pětiletých závazků. Žadatel se vstupem do závazku zavazuje po celou dobu trvání závazku hospodařit v souladu s podmínkami daného podopatření nebo titulu na celé výměře zemědělské půdy se kterou do závazku vstoupil.

M12 Platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě

- Podopatření 12.1 Kompenzační platby pro zemědělské oblasti Natura 2000
- Cílem podopatření je kompenzovat dodatečné náklady a ušlé příjmy a tím zachovat udržitelné hospodaření v oblastech Natura 2000 nebo v územích na ně navazujících

M15 Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů

- Podopatření 15.1.1 Zachování porostního typu hospodářského souboru
- Podopatření 15.2.1 Ochrana a reprodukce genofondu lesních dřevin

INTERREG

- Je určen k podpoře vzájemného učení mezi veřejnými orgány s cílem zlepšit fungování politik a programů regionálního rozvoje. Umožňuje veřejným orgánům napříč Evropou výměnu praxí a nápadů.
- Do projektů se mohou zapojit veřejné orgány, veřejnoprávní instituce a soukromé neziskové subjekty. Projekty budou financovány z ERDF do výše 85% způsobilých výdajů pro veřejné a veřejnoprávní příjemce a 75% pro neziskové soukromé příjemce.
- Zachování, ochrana a rozvoj přírodního a kulturního dědictví, životní prostředí a zdroje

INTERREG – Fauna Krkonoš

- 2/2013 – 9/2015
- Získat srovnatelná data pro celé pohoří Krkonoš o rozšíření, početnosti, příp. populačních trendech tří modelových skupin živočichů indikujících kvalitu přírodního prostředí:
  - denní motýli;
  - ptáci;
  - netopýři.
- Sledovat migrační trasy, zjistit životní nároky a popsat chování jelena lesního.

Celkové výdaje: 872 055 €

Dotace: 741 247 €

INTERREG – Rozvoj turistické infrastruktury

- 6/2010 – 8/2013
- Rozvoj turistické nabídky v méně exponovaných lokalitách Krkonoš.
  - obnova klášterní zahrady ve Vrchlabí:
  - rastrové záhony bylin,
  - výukový a odpočinkový altán,
  - nášlapná stezka a geologická expozice.
  - vznik centra informací v Karpaczi
  - přestavba budovy z 19. století vč. volně stojícího Domku laboranta,
  - vytvoření geologické stezky a stezky léčivých bylin a keřů.

Celkové výdaje: 1 763 248 €

Dotace: 1 498 759 €²⁴

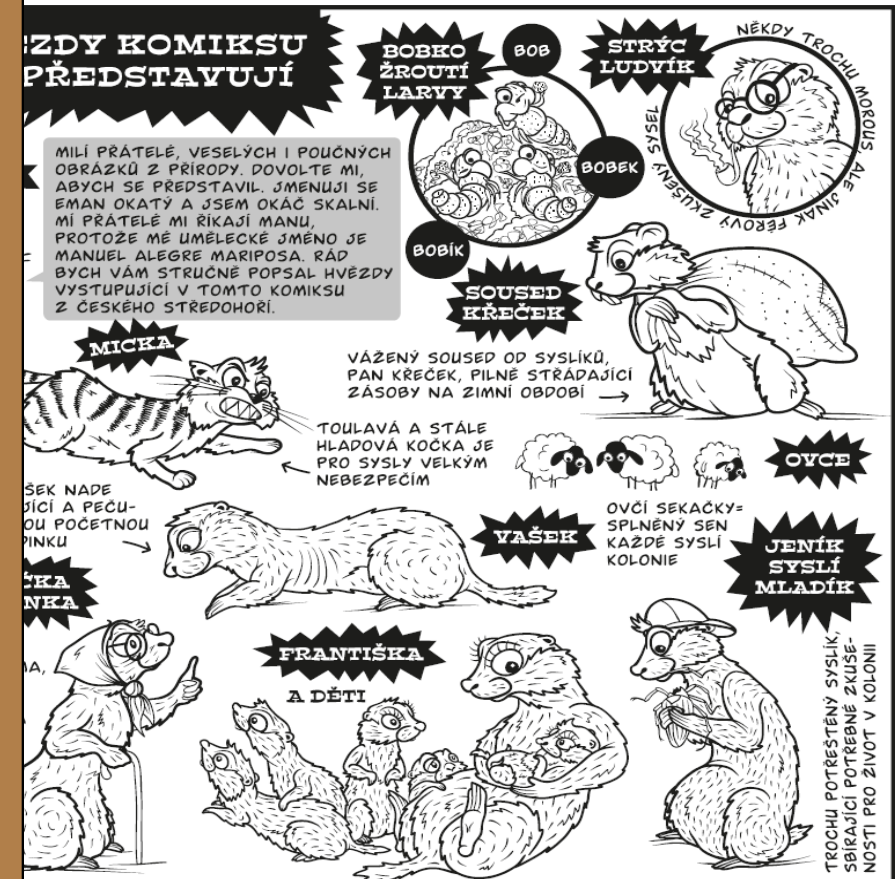
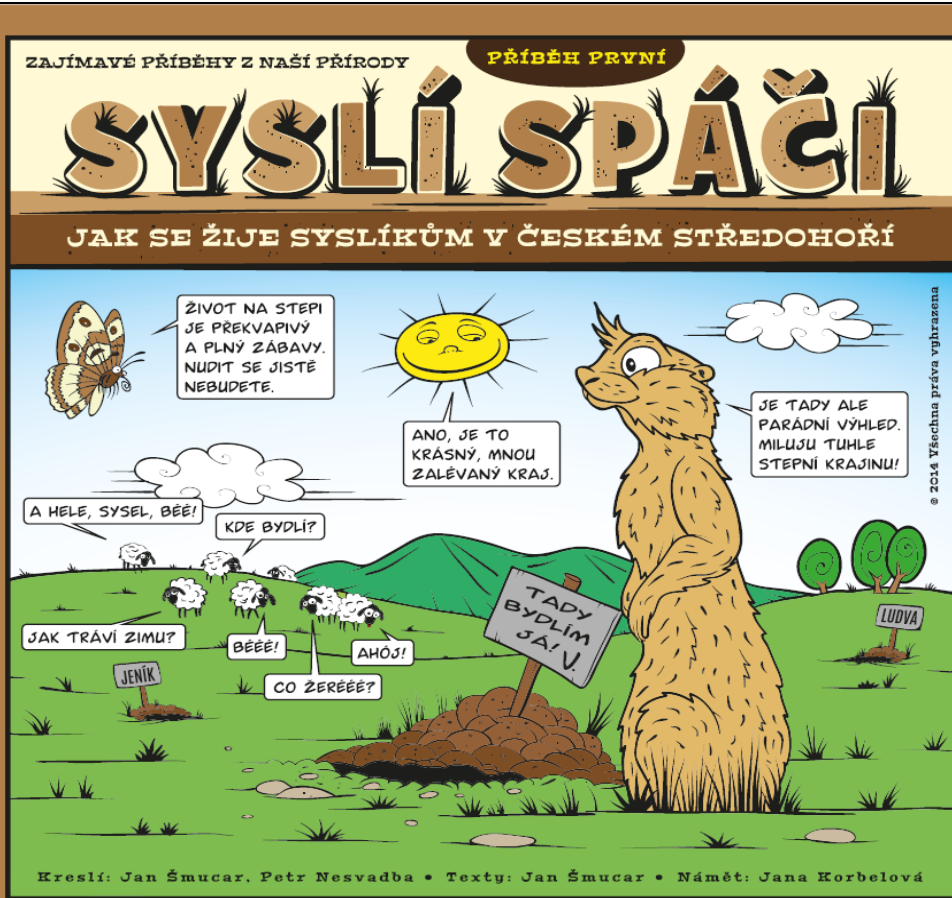
LIFE 2014 - 2020

- Finanční nástroj úzce zaměřený na životní prostředí – program LIFE.
- Alokace 3,456 mld €
- Podprogram pro životní prostředí (2,592 mld €)
- Podprogram pro oblast klimatu (0,864 mld €)
- Typický projekt má rozpočet 1-2 mil €
- Maximální míra spolufinancování těchto projektů je 60 % (75 % u tradičních projektů zaměřených na prioritní druhy nebo stanoviště v rámci prioritní oblasti Příroda a biologická rozmanitost).

Aktivní ochrana evropsky významných lokalit s teplomilnými společenstvy a druhy v Lounském středohoří

- zajištění péče o stepní biotopy evropského významu s využitím tradičních způsobů hospodaření, zejména pastvy ovcí a koz
- zvýšení početnosti populací cílových druhů a celkové druhové pestrosti pomocí obnovních a managementových opatření
- zvýšení zájmu veřejnosti o problematiku teplomilných společenstev a druhů, péče o ně a jejich trvale udržitelného využívání.
- Celkové náklady projektu: 1 395 196 €

Aktivní ochrana evropsky významných lokalit s teplomilnými společenstvy a druhy v Lounském středohoří

LIFE CONCORTICA: Podpora lučních a říčních biotopů v EVL Krkonoše: obnova smilkových trávníků a populací hořečku českého a vranky obecné

- 2012 - 2018
- Zlepšení ochrannářského managementu horských luk, podpora tradičním způsobů péče
- Prevence šíření invazních rostlin
- Hledání nových způsobů prodeje faremních produktů (vlna, maso atd.)
- Vytvoření vhodných podmínek pro vranku obecnou (revitalizace a zprůchodnění vodních toků)
- Ochrana a obnova populací hořečku českého mnohotvarého
- Celkové náklady projektu: € 3 588 573

LIFE

**LIFE CONCORTICA: Podpora lučních a říčních biotopů v
EVL Krkonoše: obnova smilkových trávníků a populací
hořečku českého a vranky obecné**

Finanční mechanismy EHP a Norska

- Memorandum o porozumění pro implementaci Finančního mechanismu EHP a Finančního mechanismu Norska pro období 2009 – 2014 (Celková výše podpory 131,80 mil. eur)
- Program CZ08 „Pilotní studie a průzkumy pro CCS technologie (zachycování a ukládání CO₂)“
- Program CZ02 - Biodiverzita a ekosystémové služby/Monitorování a integrované plánování a kontrola v životním prostředí/Adaptace na změnu klimatu. (33 žádostí, 346 442 700 Kč)
- Podprogram Malé grantové schéma „Záchranné programy pro zvláště chráněné druhy II“ financovaného z EHP fondů 2009-2014. (48 žádostí, 62 mil. Kč)

Finanční mechanismy EHP a Norska, Program CZ02

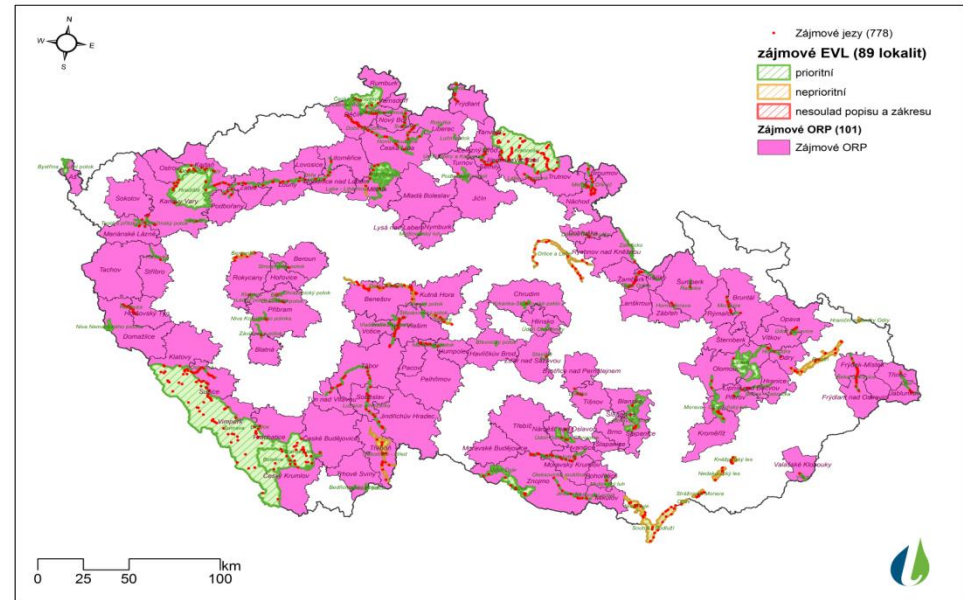
- **Vytvoření strategie pro snížení dopadů fragmentace říční sítě v ČR**
- Celkový rozpočet: 28 653 241,- Kč vč. DPH
- 1.1.2015 – 30.4.2017
- AOPK ČR, Výzkumný ústav vodohospodářský T.G. Masaryka, v. v. i., Beleco, z. s., Norwegian Institute for Nature Research (NINA)
- **Cíle a náplň projektu:**
- Zdokumentování stavu fragmentace vodních toků
- rozšíření poznatků o migraci ryb, vyhodnocení účinnosti dosud realizovaných rybích přechodů,
- zpřístupnění výše uvedených údajů cílovým skupinám

Finanční mechanismy EHP a Norska, Program CZ02

Aktivity:

- Vytvoření **Strategie migrační prostupnosti vodních toků** (Sběr základních informací o vybraných překážkách, vytvoření a zpřístupnění databáze migračních překážek)
- Sledování migrací a populací ryb (na vybraných zrealizovaných opatření - rybích přechodech)
- Příprava pilotních projektů (VD Střekov, bariéry NP ČŠ) a publicita

Finanční mechanismy EHP a Norska, Podprogram Malé grantové schéma

Propagace ochrany perlorodky říční a jejího habitatu (MGSI-4)

- Konečný příjemce AOPK ČR, partner projektu BELECO, z.s.
- Celkový rozpočet: 1 552 555,- Kč
- 1. 4. 2015 – 30. 4. 2017
- Oblast podpory I „Realizace schválených záchranných programů a programů péče pro zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů“, Opatření dle záchranného programu „Výchova a osvěta“
- Osvětové aktivity, práce s veřejností

P E R L R O D K A

Finanční mechanismy EHP a Norska, Podprogram Malé grantové schéma

- On line nástroje (web www.perlorodkaricni.cz, facebook), přednášky a exkurze, výukové materiály, popularizační články, geocaching, sociologický průzkum mezi místními obyvateli, “garanti lokalit“ (kontaktní osoby v regionu), popularizační a naučné materiály pro veřejnost...

PERLORODKA

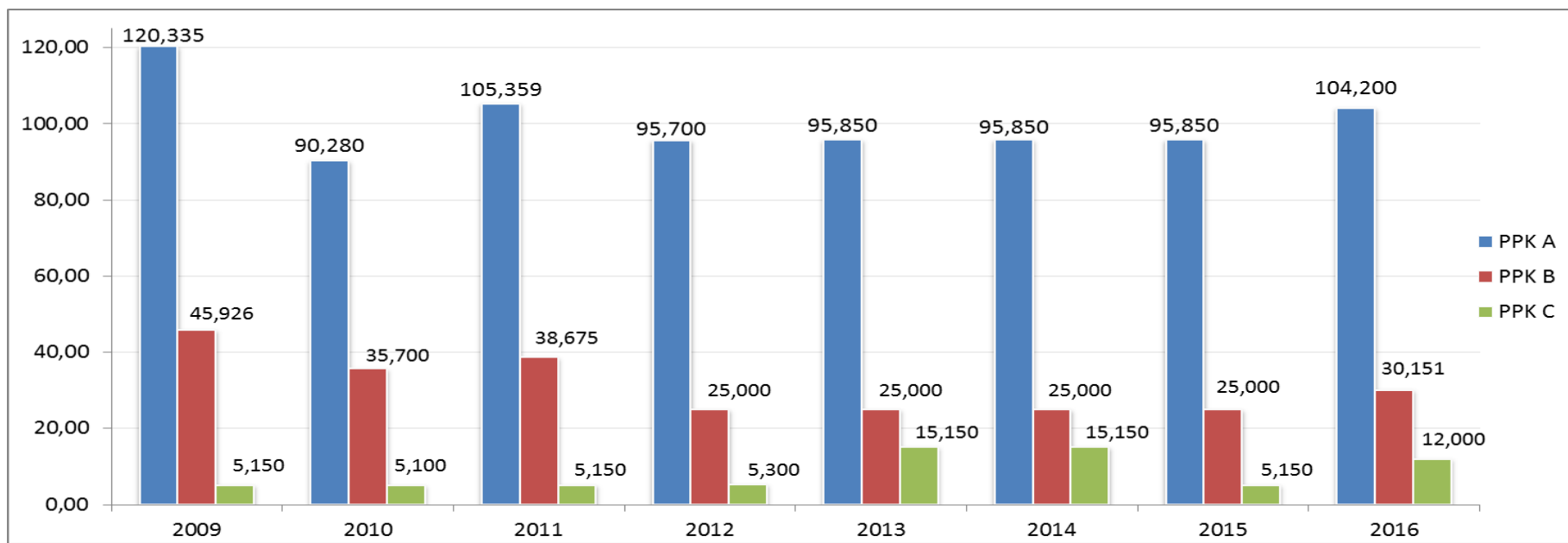

Program obnovy přirozených funkcí krajiny

- neinvestiční prostředky až do výše 100 % vynaložených nákladů na vlastní realizaci opatření
  - **PPK A (chráněná území)** Podprogram pro naplňování opatření vyplývajících z plánů péče o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany ptačích oblastí a evropsky významných lokalit
  - **PPK B (volná krajina)** Podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí
  - **PPK C (handicap)** Podprogram pro zabezpečení péče o ohrožené a handicapované živočichy

Pro PPK B a C je aktuálně vyhlášena výzva – příjem žádostí do 6.2.2017.

Program péče o krajinu

*Pastva v NPP Zlatý kůň,
CHKO Český kras*

Krajinotvorné programy MŽP

Program obnovy přirozených funkcí krajiny (30 mil Kč/rok)

- Na jednoleté i víceleté realizace je poskytována dotace až do výše 100% celkových nákladů akce.
- 115 162 – Zajištění povinností OOP ve vztahu k ZCHÚ a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany PO a EVL
- 115 163 – Realizace a příprava záchranných programů a programů péče o zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů
- 115 164 – Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na vodní ekosystémy
- 115 165 – Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na nelesní ekosystémy
- 115 166 – Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na lesní ekosystémy
- 115 167 – Zajištění podkladových materiálů pro zlepšování přírodního prostředí a monitoring krajinotvorných programů

Ochrana přírody a biologické rozmanitosti

- **Zvláště chráněné a vzácné druhy rostlin a živočichů**
  - management a monitoring rostlin a živočichů mimo ZCHÚ, v urbanizovaném prostředí, na zemědělsky využívaných lokalitách, management + EVVO
- **Biotope botanicky a zoologicky cenné lokality a přírodě blízká společenstva mimo zvláště chráněná území**
  - management cenných biotopů, prioritně písčin, stepních lokalit, slanisek a podmáčených luk;
- **Udržitelný rozvoj krajiny (obnova krajiny, zachování krajinného rázu)**
  - péče a obnova remízků a dalších drobných krajinných prvků (revitalizace keřových formací, sadů, úvozových cest, polních cest, stromořadí, aj.).
- **Ochrana geologického dědictví**
  - vyhledávání a dokumentace geologicky významných lokalit mimo zvláště chráněná území, péče o lokalita, podpora kandidátských geoparků
- **Environmentálně šetrný turistický ruch mimo CHKO a NP**
  - podpora a propagace environmentálně šetrné turistiky (nikoli realizace naučných stezek);
  - inovativní prvky environmentální interpretace.

Státní fond životního prostředí

- je zřízen zákonem č. 388/1991 Sb.
- správcem SFŽP je MŽP
- o poskytnutí prostředků SFŽP rozhoduje ministr ŽP
- poradní orgán ministra je Rada SFŽP
- poskytuje podporu ve formě dotací nebo půjček
- příjmy jsou tvořeny zejména poplatky a odvody
- celkový příjem je cca 2 mld Kč ročně

Národní program Životní prostředí

4. Prioritní oblast: Příroda a krajina

- Podpora výkupů pozemků ve zvláště chráněných územích a jejich ochranných pásmech, vč. území navržených a oznámených k vyhlášení.

5. Prioritní oblast: Životní prostředí ve městech a obcích

- Zakládání a obnova ploch zeleně včetně doprovodných vodních prvků přírodě blízkého charakteru a realizace opatření k zajištění podmínek pro existenci volně žijících živočichů v sídlech.

6. Prioritní oblast: Environmentální prevence

- Interpretace přírodního dědictví. Podpora aktivit, činností souvisejících s efektivní interpretací přírodního dědictví a tvorbu informačních nástrojů v oblasti ochrany přírody (VCHÚ, ZCHÚ, Natura 2000, Biosférické rezervace UNESCO, národní geoparky, VKP, apod.).

NPŽP je komplementární k OPŽP

Národní program Životní prostředí

Na půdě, tam to žije aneb poznejte tajemný svět netopýrů!

Cílem projektu je zefektivnění ochrany synantropních netopýrů, zejména druhů vázaných na úkryty na půdách budov, prostřednictvím informování široké veřejnosti, majitelů a správců budov i pracovníků veřejné správy.

Bude realizována řada osvětových akcí, online přenos kolonií, putovní interaktivní výstava, geocaching, série seminářů, poradenský servis.
Celkové způsobilé výdaje/podpora ze SFŽP: 2 041 923 Kč/1 735 634 Kč

Děkuji za pozornost

Ing. Michal Slezák
Státní fond životního prostředí ČR

Státní fond životního prostředí České republiky
Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11
korespondenční a kontaktní adresa: Olbrachtova 2006/9, 140 00 Praha 4,
tel.: +420 267 994 300

jmeno.prijmeni@sfzp.cz ■ www.sfpz.cz ■ **zelená linka 800 260 500** ■
dotazy@sfzp.cz

